

حقوق رسانه

کاوه احمدی

انتشارات بدیویس

انتشارات به پیش

دپارتمان عمومی

سرشناسه	احمدی، کاوه، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور	حقوق رسانه / کاوه احمدی.
مشخصات نشر	تهران: به پویش، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۲۲۳ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۷۵۷-۴-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا کتابنامه.
موضوع	رسانه‌های گروهی -- ایران
موضوع	آزادی مطبوعات
موضوع	رسانه‌های گروهی -- قوانین و مقررات
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۴ الف ۹۴/ف ۲۱۲
رده‌بندی دیویی	۳۰۲/۲۳۰۹۵۵
شماره ثبت ملی:	۴۰۸۹۸۲۵

انتشارات به پویش

انتشارات به پویش - چهارمیدان عمومی

خیابان انقلاب - بین خیابان حافظ و ولیعصر/عج

کوچه سعید - بن بست نایینی - پلاک ۱۱

تلفن: ۶۱۰۸۶۴۱۰ - فاکس: ۶۱۰۸۶۴۲۰

حقوق رسانه

مؤلف: کاوه احمدی

چاپ: اول - ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۷۵۷-۴-۹

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کسی تمام یا قسمتی از این اثر

را بدون اجازه ناشر، نشر یا بخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

pub@behbooks.ir

www.behbooks.ir

فهرست مطالب

- ۱..... پیشگفتار
- ۲..... مقدمه

فصل اول: مفاهیم

- ۵..... ۱- حقوق
- ۶..... ۲- رسانه
- ۷..... ۳- حقوق رسانه
- ۸..... ۴- ارتباط
- ۹..... ۵- ارتباط جمعی
- ۱۰..... ۶- مطبوعات
- ۱۲..... ۷- ضرر

فصل دوم: رسانه ها

- ۱۴..... ۱- رسانه های مکتوب
- ۱۵..... ۲- رسانه های صوتی و تصویری (صدا و سیما)
- ۱۶..... ۳- رسانه های دیجیتال
- ۱۷..... ۴- نشریه های الکترونیکی
- ۱۷..... ۴-۱ انواع نشریه های الکترونیکی بر اساس نوع رسانه

۲-۴	انواع نشریه های الکترونیکی بر اساس وجود قرینه چاپی..... ۲۱
۳-۴	انواع نشریه های الکترونیکی بر اساس سطح دسترسی محتویات..... ۲۲
۴-۴	انواع نشریه های الکترونیکی بر اساس داوری مقاله ها..... ۲۳
۵-۴	انواع نشریه های الکترونیکی بر اساس هزینه..... ۲۳
۵	اهمیت نشریه های الکترونیکی در کتابخانه های نوین..... ۲۴
۶	رینش اشترک و فراهم آوری نشریه های الکترونیکی..... ۲۷
۷	ضرورت آموزش خبرنگاران..... ۲۸
۸	ویژگی های خبرنگار..... ۲۹
۹	شناخت نشر و ترویج آن..... ۳۲
۱۰	اصول اساسی نگارش من خبر..... ۳۸
۱-۱۰	متن خبر..... ۳۸
۲-۱۰	سابقه خبر و ضرورت آن..... ۴۲
۳-۱۰	منبع خبر..... ۴۴
۵-۱۰	ضرورت استفاده از منبع خبر..... ۴۶
۶-۱۰	نحوه استفاده از منبع خبر در رسانه های مختلف..... ۴۹
۷-۱۰	نکاتی دیگر در مورد منبع خبر..... ۵۳
۸-۱۰	معرفی افراد در خبر..... ۵۵
۹-۱۰	کاربرد صفت در خبر..... ۵۶
۱۰-۱۰	تیترا، خواص و اجزای آن..... ۵۹

فصل سوم: کارکرد رسانه ها

۱	کارکرد رسانه های جمعی در دنیای امروز..... ۶۳
۲	کارکردهای مدنی رسانه ها..... ۷۰
۳	آسیب شناسی رسانه ها..... ۷۸

۴- مصادیق اضرار رسانه‌ای ۸۰

فصل چهارم: حقوق رسانه‌ها

۱- الزام‌های حقوق رسانه‌ها ۸۸

۲- آزادی مطبوعات ۹۲

۳- جایگاه حقوقی آزادی مطبوعات ۹۲

۴- نظریه‌های آزادی مطبوعات ۹۳

فصل پنجم: مسئولیت رسانه‌ها

۱- مسئولیت ترفه‌ای رسانه‌ها ۱۰۰

۲- مسئولیت مدنی رسانه‌ها ۱۰۲

۳- مسئولیت‌های مطبوعاتی ۱۰۴

۴- مسئولیت شخص حقوقی ۱۰۵

۵- مسئولیت افراد دخیل در فعالیت مطبوعاتی ۱۰۸

۱-۵ صاحب امتیاز ۱۰۸

۲-۵ مدیر مسئول ۱۱۱

۳-۵ نویسندگان و پدیدآورندگان ۱۱۴

۴-۵ سایر دست‌اندرکاران ۱۱۷

فصل ششم: جرایم رسانه‌ها

۱- تبیین جرایم رسانه‌ای ۱۲۱

۲- گزارش خلاف واقع ۱۲۴

۳- روش‌های غیرمعارف جمع‌آوری اطلاعات ۱۲۵

۴- حریم خصوصی و موضوعات حوزه عمومی ۱۲۷

۱-۴ انتشار وقایع خصوصی همگانی ۱۲۸

۲-۴ مسایل خلاف قانون ۱۲۹

۳-۴ افشای اطلاعات غیر معتبر	۱۳۱
۴-۴ امور خطرناک	۱۳۲
۵- چاپ و انتشار تصویر و اظهارات افراد	۱۳۵
۶- هتک حیثیت	۱۳۷
۷- افترا	۱۳۹
۸- تبه‌بین	۱۴۳

فصل هشتم: شیوه‌های جبران خسارت معنوی

۱- انواع ضرر یا خسارت	۱۵۰
۱-۱ ضرر مالی	۱۵۰
۲-۱ ضرر معنوی	۱۵۱
۲- فعل زیانبار	۱۵۱
۳- نظریه تقصیر	۱۵۲
۴- نظریه خطر	۱۵۵
۵- نظریه تضمین حق	۱۵۶
۶- نظریه‌های مختلط	۱۵۷
۷- مفهوم خسارت	۱۵۹
۸- خسارت معنوی	۱۶۰
۹- لزوم جبران خسارت معنوی در فقه اسلامی	۱۶۰
۱۰- لزوم جبران خسارت معنوی در حقوق ایران	۱۶۸

فصل هشتم: شیوه‌های جبران خسارت معنوی

۱- جبران خسارت معنوی	۱۷۲
۲- جبران خسارت معنوی با مال	۱۷۱
۳- جبران زیان‌های معنوی از طریق غیر مالی	۱۷۵

- ۴- حق پاسخ نوعی جبران زیان مطبوعاتی ۱۷۸
- ۵- نقش هیئت منصفه در حقوق ایران در جبران ضرر مطبوعات ... ۱۸۰
- ۶- قانون مطبوعات و هیات منصفه ۱۸۵
- ۷- مجموعه‌ای از بیانات حضرت امام خامنه‌ای در حوزه رسانه‌ها و مطبوعات ۱۸۷
- فرجام سخن ۲۰۰
- منابع و مآخذ ۲۰۵
- پیوست . متن کامل قانون مطبوعات و الحاقیه‌های سال ۱۳۸۸ ... ۲۰۹

پیشگفتار

رسانه های هر جامعه، تبلور فرهنگ کنونی، بازگو کننده فرهنگ دیروز و الهام بخش راهبرد فرهنگ، برای آن جامعه هستند. مطبوعات با توجه به نفوذ بسیار زیاد و کارکردهای فراوان آنها بر روی افکار عمومی، توانایی آن را دارند که با زیر مطالب خلاف واقع، و یا با اندکی تغییر در حقایق، حیثیت و موقعیت اجتماعی افراد را زیر سوال برده یا مخدوش نمایند، بنابراین به منظور اعاده حیثیت اشخاص حقیقی و یا حقوقی، مطبوعات از نظر شرعی و قانونی ضامن جبران ضرر و زیان و مسئول پاسخگویی بدون اتلاف وقت و در حد همان مطلب منتشره می باشند.

کوه احمدی

از» ... در باب نشریات ، خودتان می دانید که نقش نشریات در هر کشوری از همه چیزها بالاتر است . روزنامه ها و مجلات می توانند که یک کشوری را رشد بدهند به راهی که صلاح کشور است و می توانند که بعکس عمل بکنند ...»^۱

مقدمه

امروزه رسانه های دیداری و نوشتاری ، منابع عمده آفرینش و پویایی فرهنگ به شمار می روند. قدرت و توان این ابزارهای فکری به حدی است که بدون حضور آنها تکوین جامعه ای با فرهنگ مدرن است. چشم انداز مطالعاتی مردم هر جامعه خود ریشه در اطلاعاتی دارد که از رسانه ها دریافت می دارند، در این مورد می توان بیان داشت که سپهر رسانه ها می تواند مثبت، تاریک یا مبهم باشد. رسانه های دیداری و نوشتاری کارکرد امنیت ساز خواهند داشت و در ایجاد امنیت نقشی موثر و مفید ایفا خواهند نمود. تاکید بر نقش مثبت رسانه ها نباید ما را از تاثیر منفی آنها باز دارد. آنگاه که رسانه ها در کارکرد منفی نقش وارونه بر عهده می گیرند، فضای اطلاعاتی جامعه را آلوده، مبهم و تاریک خواهند ساخت.

قانون مطبوعات و قوانین مکمل آن از چند جهت یا دچار ضعف است یا در اجرا با بی‌توجهی مواجه می‌شود. اول از همه نظام اخذ مجوز سلیقه‌ای عمل می‌کند و نسبت به تصمیماتش در برابر مراجع رسیدگی‌کننده پاسخگو نیست. هیات ناظر را هم نمی‌توان در مسائل سیاسی بی‌طرف ارزیابی کرد. قوانین مکمل مثل قانون دسترسی آزاد به مطبوعات یا حتی قانون اسناد طبقه‌بندی شده نیز برای ابرار شدن مشکلات خاص خود را دارند که در اینجا مجال گفت‌وگو نیست. در زمینه دادگاه‌ها نیز ساختار و ترکیب هیات نظارت را نمی‌توان بازتاب‌دهنده برآمد افکار عمومی جامعه دانست و این تاحدی متأثر از قانون موجود است. ضمن اینکه حرارات وارده به روزنامه‌ها و مطبوعات بر اثر تصمیمات حقوقی نادرست، پرداخت نمی‌شود که اگر پرداخت می‌شد، توقیف بی‌حساب و کتاب مطبوعات کمتر می‌شد. به ویژه اگر خسارت از حسب مقصرین دریافت و پرداخت شود، بار سرد واقعات رقی، یک نکته مهم است و اینکه عوامل و پیشرفت‌های تکنولوژیک تراسته‌اند این مدارهای بسته را بشکنند. اینترنت، ماهواره، شبکه‌های تلفنی نظیر لاین، ان، اگران و از این جمله هستند، ولی فراموش نکنیم که جامعه آزاد جامعه‌ای است که رسانه‌های رسمی آن آزادی عمل لازم را برای بیان آرا و عقاید و نظرات بر مود داشته باشند، زیرا انجام این وظیفه از سوی رسانه‌های غیررسمی عوارض ناخوشایندی دارد که ممکن است در مقاطعی بدتر از وضعیت فقدان آزادی مطبوعات عمل کند. طبق قواعد فقه مقدس اسلام و بر اساس قواعد مسئولیت مدنی هیچ ضرری نباید جبران نشده باقی بماند و هر کسی به دیگری ضرری وارد می‌آورد باید آن را جبران کند، در این میان مسئولیت مدنی رسانه‌های همگانی چهره خاصی دارد و دارای آثار ویژه خود است و با توجه به نقش رسانه‌های همگانی در جوامع کنونی تحمیل مسئولیت بر آن‌ها باید متناسب با نقش بی‌بدیل آن‌ها باشد.